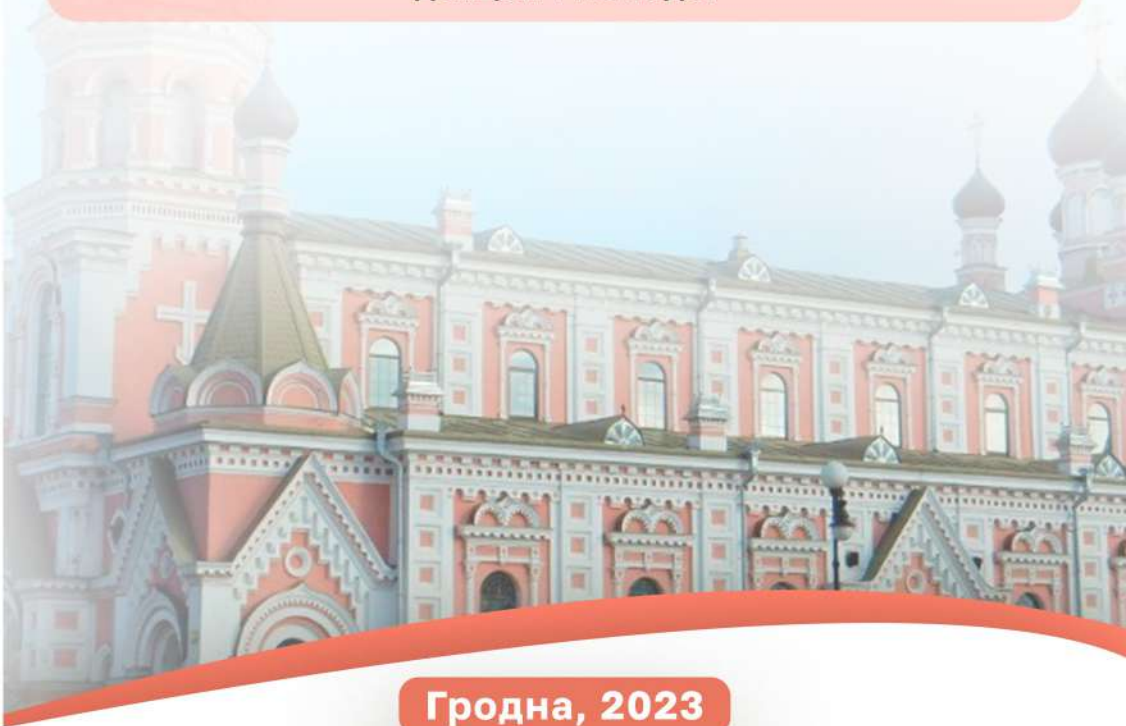

Дзяржаўная ўстанова культуры
«Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Гродна»
Гродзенская гарадская цэнтральная
бібліятэка імя А. Макаёнка
Аддзел маркетынгу

ДАРОГА ДА ХРАМА:

бібліятэка-філіял № 5 і духоўна-маральнае выхаванне
дзяцей і моладзі

Гродна, 2023

Дзяржаўная ўстанова культуры
«Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Гродна»
Гродзенская гарадская цэнтральная
бібліятэка імя А. Макаёнка
Аддзел маркетынгу

ДАРОГА ДА ХРАМА:

**бібліятэка-філіял № 5 і духоўна-маральнае выхаванне
дзяцей і моладзі**

Гродна, 2023

Укладальнік: А. С. Рубель

Рэдактар: Н. Ю. Наземцава

Метадычны дапаможнік

Дарога да храма: бібліятэка-філіял № 5 і духоўна-маральнае выхаванне дзяцей і моладзі: метадычны дапаможнік / Дзяржаўная ўстанова культуры «Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Гродна», Гродзенская гарадская цэнтральная бібліятэка імя А. Макаёнка, аддзел маркетынгу ; уклад. А. С. Рубель, рэд. Н. Ю. Наземцава. — Гродна, 2023. — 20 с.

На старонках дапаможніка прадстаўлены матэрыялы з вопыту работы бібліятэкі-філіяла № 5 дзяржаўнай установы культуры «Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Гродна», у якіх раскрываюцца формы масава-інфармацыйнай дзейнасці па духоўна-маральным выхаванні дзяцей, падлеткаў і моладзі, метады папулярызацыі хрысціянскай літаратуры ў бібліятэцы.

© Дзяржаўная ўстанова культуры
«Цэнтралізаваная бібліятэчная
сістэма г. Гродна», 2023

ДАРОГА ДА ХРАМА:

Дарога да храма: бібліятэка-філіял № 5

і духоўна-маральнае выхаванне дзяцей і моладзі _____ 3

ДАРОГА ДА ХРАМА:

бібліятэка-філіял № 5 і духоўна-маральнае выхаванне дзяцей і моладзі

Духоўна-маральнае выхаванне дзяцей, падлеткаў і моладзі заўсёды было адной з найважнейшых задач грамадства. Выхаванне падрастаючага пакалення вызначае будучыню народа, а яго падмурак закладваецца ў дзяцінстве. Без духоўна-маральнага вектара выхаваць годнага грамадзяніна нашай краіны немагчыма.

У сістэме сацыяльных інстытутаў, якія займаюцца духоўным выхаваннем, бібліятэцы адводзіцца важнае месца. Бібліятэкі здольныя збіраць і захоўваць інфармацыю аб хрысціянскіх традыцыях краю, папулярызаваць гэтыя веды, далучаць да іх грамадства, што з'яўляецца важкім фактарам у выхаванні духоўнасці.

Духоўна-маральнае выхаванне падрастаючага пакалення і моладзі – ключавы кірунак дзейнасці бібліятэкі-філіяла № 5 дзяржаўнай установы культуры «Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Гродна» (далей – бібліятэка).

Штогод паслугамі бібліятэкі карыстаюцца больш за 2 тысячы дарослых і дзяцей, якія наведваюць установу каля 17 тысяч разоў. Ім выдаецца больш за 35 тысяч экзэмпляраў дакументаў.

Мэта дзейнасці бібліятэкі № 5 – перадаць маладому пакаленню веды пра мінулае краіны, пра праваслаўныя традыцыі і культуру продкаў. Адна з галоўных задач – праз бібліятэчныя мерапрыемствы далучыць дзяцей, падлеткаў і моладзь да чытання хрысціянскіх кніг, да гісторыі і духоўнай спадчыны Беларусі.

Вопыт работы бібліятэкі па духоўна-маральнай асвеце, адраджэнні праваслаўных традыцый, папулярызацыі хрысціянскай літаратуры вымяраецца не адным годам. Бібліятэкарамі рэалізуюцца разнастайныя праекты па духоўным выхаванні насельніцтва. Гэта яскравы прыклад узаемадзеяння царквы, бібліятэкі і грамадства.

Бібліятэкары перакананыя, што духоўнасць неаддзельная ад маральнасці, а маральнасць напрамую звязана з рэлігіяй. Толькі праз развіццё маральнасці, аднаўленне хрысціянскай культуры магчыма выхаванне высокадухоўнага чалавека.

На працягу 2021–2023 гадоў у межах цыкла «**Абуджэнне да духоўнага жыцця**» ў бібліятэцы № 5 было арганізавана больш за **30** выстаў літаратуры і экспазіцый, адбылося **55** масава-інфармацыйных мерапрыемстваў па духоўна-маральным выхаванні падрастаючага пакалення.

Праца бібліятэкараў уключала **тры асноўныя блокі**:

- ❖ «**Беларусь праваслаўная**»: выставачная дзейнасць;
- ❖ «**Духоўная скарбніца**»: масава-інфармацыйныя мерапрыемствы;
- ❖ «**Дарога да храма**»: экскурсійная дзейнасць.

Супрацоўніцтва бібліятэкі з грамадскімі і дзяржаўнымі арганізацыямі, творчымі ўстановамі і саюзамі спрыяла мэтанакіраванаму ажыццяўленню духоўна-маральнай асветы дзяцей, падлеткаў і моладзі.

Сацыяльныя партнёры бібліятэкі № 5:

- ❖ Гродзенская епархія Беларускай Праваслаўнай Царквы;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова «Цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ленінскага раёна г. Гродна».
- ❖ Установа культуры «Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей»;
- ❖ Установа культуры «Гродзенскі дзяржаўны музей гісторыі рэлігіі»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Сярэдняя школа № 18 імя Л.М. Даватара г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Гімназія № 2 г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Гімназія № 10 імя Мітрапаліта Філарэта г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Гродзенская спецыяльная агульнаадукацыйная школа-інтэрнат для дзяцей з парушэннямі зроку»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Спецыяльная школа г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Дзіцячы сад № 34 г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Дзіцячы сад № 37 г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Дзіцячы сад № 39 г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Дзіцячы сад № 40 г. Гродна»;
- ❖ Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Дзіцячы сад № 50 г. Гродна».

«БЕЛАРУСЬ ПРАВАСЛАЎНАЯ»:

выставачная дзейнасць

Аснова любога накірунку ў працы бібліятэкі – гэта кніжны фонд. Бібліятэкары надавалі значную ўвагу фарміраванню і папулярызацыі фонду літаратуры духоўнага зместу. Выданні, якія нясуць любоў і добро, карысталіся вялікім попытам у чытачоў.

Разумеючы стваральную сілу слова і кнігі бібліятэкары імкнуліся пазнаёміць карыстальнікаў з творамі, якія адыгрываюць важную ролю ў жыцці кожнага праваслаўнага хрысціяніна. З мэтай далучэння падростаючага пакалення і

- моладзі да духоўных традыцый беларускай культуры, папулярызацыі праваслаўнай літаратуры бібліятэкары афармлялі выставы:
- ❖ «Аз і Букі – аснова навукі»;
 - ❖ «Духоўная спадчына»;
 - ❖ «Багацце мовы – багацце думак»;
 - ❖ «Спадчына славянскіх народаў»;
 - ❖ «Асветнікі Беларусі»;
 - ❖ «Вяртаючыся да вытокаў»;
 - ❖ «Раство і Каляды на кніжных старонках»;
 - ❖ «Калядная казка».

Такія выставы літаратуры аказвалі эстэтычнае ўздзеянне на наведвальнікаў, прыцягвалі ўвагу да духоўна-маральных аспектаў бібліятэчных мерапрыемстваў, абуджалі цікавасць да чытання хрысціянскіх твораў.

Выставки да свята Нараджэння Хрыстова

Выставы да свята Уваскрасення Хрыстова

Выставы да Дня славянскага пісьменства і культуры

Цыкл выстаў «Духоўная спадчына»

«ДУХОЎНАЯ СКАРБНІЦА»:

масавыя-інфармацыйныя мерапрыемствы

На масавых мерапрыемствах у бібліятэцы дзеці, падлеткі і моладзь знаёміліся з традыцыямі праваслаўнай культуры, гісторыяй рэлігійных святаў, духоўнай літаратурай. Мерапрыемствы праходзілі ў форме фальклорных вечарын, гадзін духоўнасці, гадзін інфармацыі, пазнавальных праграм.

Мерапрыемствы спрыялі ўмацаванню хрысціянскай веры, далучэнню да літаратурнай спадчыны праваслаўя, духоўнай асвеце падрастаючага пакалення.

Адметнасцю масавай работы бібліятэкі з'яўляецца арганізацыя **майстар-класаў да хрысціянскіх святаў**. Шэраг мерапрыемстваў быў прысвечаны святкаванню Божага Нараджэння і Вялікадня. Падрастаючаму пакаленню і моладзі бібліятэкары стараліся данесці асаблівасць і ўрачыстасць, радасны настрой светлых святаў.

Так, пад кіраўніцтвам загадчыка Сапоцкінскага культурна-турыстычнага цэнтра (Гродзенскі раён) Ганны Галубцовай адбыўся **майстар-клас па традыцыйнай Сапоцкінскай пісанцы** – размалёўванні велікодных яек. Пасля карпатлівай працы ў кожнага з ўдзельнікаў атрымаўся свой непаўторны арнамент.

Увесну праходзяць **майстар-класы «Велікодны сувенір»** па вырабе ўпрыгожванняў да свята Уваскрасення Хрыстова. Пад кіраўніцтвам майстроў дзеці і падлеткі ствараюць унікальныя вырабы, якія потым дапаўняюць дамашнія інтэр'еры гродзенцаў і робяць святы асаблівымі.

Штогод у бібліятэцы ладзяць **майстар-класы на роспісе велікоднага перніка**. Удзельнікі атрымліваюць індыўідуальныя наборы-нарыхтоўкі. Майстры расказваюць ім пра тэхніку ўпрыгожвання пернікаў, спосабы нанясення глазуры. Пасля чаго хлопчыкі і дзяўчынкі ўпрыгожваюць узорами свае пернікі.

Падчас **майстар-класаў па роспісе каляднага перніка** дзеці не толькі ўпрыгожвалі пернікі, але і паслухалі гісторыю з'яўлення гэтага прысмака, даведаліся аб тым, якая роля ў старажытнасці адводзілася мядоваму хлебу, пазнаёміліся з літаратурай па тэме.

Неацэнную дапамогу ў выхаванні дзяцей і моладзі аказвалі разнастайныя **мерапрыемствы духоўна-маральнага зместу**.

Супрацоўнікі бібліятэкі ладзілі **літаратурную гадзіну «У свеце іскрыстых цудаў»**. Дзеці і падлеткі даведаліся пра навагоднія традыцыі ў розных краінах, падзяліліся сямейнымі каляднымі традыцыямі, адказалі на пытанні «Каляднай віктарыны», азнаёміліся з тэматычнай выставай літаратуры.

Для падлеткаў у бібліятэцы правялі **пазнавальную гадзіну «Велікодныя традыцыі»**. Школьнікі паслухалі гісторыю з'яўлення галоўнага хрысціянскага свята, даведаліся, чым адрозніваліся перадвелікодны і пасляпасхальны тыдні, чаму ў той ці іншы колер фарбавалі яйкі, чаму велікодны абрус захоўвалі нямытым цэлы год і інш.

На выхаванне духоўнасці было накіравана **віртуальнае падарожжа «Па дарозе мудрасці»**, прысвечанае Дню славянскага пісьменства і культуры. Падлеткі азнаёміліся з піктаграмамі, ідэаграфічным пісьмом, іерогліфамі. Даведаліся пра асветніцкую дзейнасць святых раўнаапостальных братоў Кірыла і Мяфодзія, іх унёсак у распаўсюджванне хрысціянскай веры.

Шэраг мерапрыемстваў для наведвальнікаў аддзялення дзённага знаходжання для інвалідаў ДУ «Цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ленінскага раёна г. Гродна» быў прысвечаны знаёмству з традыцыямі

хрысціянскіх святаў. Сярод іх бібліяграфічны агляд «Калядная літаратура», анімацыйная праграма «Калядкі ў беларускай хатцы», забаўляльная праграма «Калядная варажба».

Для маладых людзей ладзілі **велікодную сустрэчу з архіепіскапам Гродзенскім і Ваўкавыскім Антоніем.**

Святар пачаў выступ з падання аб чалавечым целе і душы, патлумачыў, у каго прасіць дапамогі, калі

дрэнна. Потым усе разам прачыталі малітву «Хрыстос уваскрэс!», удзельнічалі ў велікодных гульнях і віктарынах. Напрыканцы архіепіскап Антоній, святары і клірыкі Свята-Пакроўскага кафедральнага сабора Гродзенскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы падарылі ўдзельнікам велікодныя падарункі.

«ДАРОГА ДА ХРАМА»:

экскурсійная дзейнасць

Праца бібліятэкі № 5 па духоўна-маральным выхаванні дзяцей, падлеткаў і моладзі стала адметнай дзякуючы арганізацыі **вандровак па славутых мясцінах Гродна і яго ваколіц і экскурсій у праваслаўныя храмы горада.**

Такія мерапрыемствы аб'ядноўваюць дзяцей, падлеткаў і моладзь, садзейнічаюць уключэнню ў сацыякультурную дзейнасць, папаўняюць веды ў галіне духоўнай культуры, спрыяюць умацаванню праваслаўнай веры.

У 2021–2023 гадах бібліятэкары арганізавалі **11** экскурсій для карыстальнікаў з абмежаванымі магчымасцямі здароўя – выхаванцаў ДУА «Гродзенская спецыяльная агульнаадукацыйная школа-інтэрнат для дзяцей з парушэннямі зроку», ДУА «Спецыяльная школа г. Гродна», наведвальнікаў ДУ «Цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ленінскага раёна г. Гродна».

Для дзяцей і моладзі са слабым зрокам і невідущых арганізавалі **3 тактыльныя экскурсіі «Ад Фары Вітаўта да замкаў».**

Першая інклюзіўная вандроўка адбылася ў маі 2022 года. Маршрут экскурсіі пачаўся каля памятнага знака Фары Вітаўта, якая амаль стагоддзе была праваслаўным саборам. У ролі экскурсавода выступіла загадчык

бібліятэкі № 5 Г.П. Шарэнда. Яна расказала пра лёс храма і ў дэталях апісала сучасны манумент. Каб ацаніць яго памеры бібліятэкар спецыяльнай бібліятэкі для інвалідаў па зроку Р.У. Ланеўская падрыхтавала тактыльную ілюстрацыю з выявай помніка. Потым экскурсантаў правялі па вуліцы Замкавай, на тэрыторыю Музея

гісторыі рэлігіі, дзе невідущыя змаглі дакрануцца да размешчаных там скульптур. Скончылася экскурсія каля скульптуры князя Вітаўта побач з Новым і Старым замкамі Гродна.

На тактыльнай экскурсіі ў ліпені экскурсантаў прайшлі ад помніка Фары Вітаўта да скульптуры князя Вітаўта каля гродзенскіх замкаў, спыняючыся ля будынка палаца Масальскіх, Музея гісторыі рэлігіі – былога палаца Храптовічаў, помніка Давыду Гарадзенскаму. Ацаніць памеры і абрысы будынкаў і помнікаў невідущым дапамаглі тактыльныя ілюстрацыі, зробленыя загодзя.

У верасні на экскурсіі «Ад Фары Вітаўта да замкаў» пабывалі вучні і педагогі ДУА «Гродзенская спецыяльная агульнаадукацыйная школа-інтэрнат для дзяцей з парушэннямі зроку». Аповед экскурсавада аб падзеях і людзях, апісанне візуальных вобразаў суправаджаліся тактыльнымі ілюстрацыямі. Невідущыя змаглі ўявіць, як выглядае памятны знак Фары Вітаўта, Музей гісторыі рэлігіі, герб Гродна. Завяршылася экскурсія каля Старога замка.

Для наведвальнікаў аддзялення дзённага знаходжання для інвалідаў ДУ «Цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ленінскага раёна г. Гродна» бібліятэкары правялі **8 экскурсій**.

Маладыя людзі разам з бібліятэкарамі пабывалі ў Сапоцкінскім культурна-турыстычным цэнтры. Яны наведалі адзіны ў Беларусі **музей Пісанкі** і музейную экспазіцыю «Нам засталася спадчына», якая ўключае макеты галоўных хрысціянскіх славутасцей Гродзенскага раёна.

У **Свята-Пакроўскім кафедральным саборы г. Гродна** экскурсантаў даведаліся пра гісторыю ўзнікнення храма, пазнаёміліся з абразамі, убачылі копію крыжа Еўфрасінні Полацкай, паспрабавалі пазваніць у званы.

Падчас наведвання **Свята-Марфінскай царквы** пра гісторыю і ўнутранае ўбранне храма раскажаў іерэй Аляксандр Гук. Пасля маладыя людзі наведалі магілы героя вайны 1812 года генерала С. Ланскога, купца І. Мураўёва, паэта Міхася Васілька, маці паэта Максіма Багдановіча Марыі Багдановіч.

У **Свята-Барыса-Глебскай (Каложскай) царкве** экскурсанта праслухалі гісторыю ўзвядзення храма, пазнаёміліся з асаблівасцямі Гродзенскай архітэктурнай школы. Даведаліся, што азначаюць малюнкi на знешніх сценах храма. У царкве святар расказаў пра нішы ў сценах, пра абразы, паказаў макет першапачатковага выгляду Каложы.

Потым арганізавалі экскурсію ў **храм Адсячэння Главы Іаана Прадцечы**. На тэрыторыі царквы ў памяць аб загінуўшых у ваенных канфліктах ХХ стагоддзя ўбачылі драўляную капліцу, асвечаную ў гонар іконы Божай Маці Ціхвінскай, даведаліся пра моладзевое брацтва і сястрыцтва, сямейны цэнтр «Рамонак» пры храме.

На экскурсіі ў **Свята-Раства-Багародзічным жаночым манастыры**

маладыя людзі паслухалі гісторыю ўзнікнення храма. Прайшліся па ўнутраных пакоях, даведаліся пра дабрачынную дзейнасць манастыра, працу школы

пісьменнасці для дарослых, прытулка для сірот, бібліятэкі, амбулаторыі, аптэкі. Пазнаёміліся з дабрачыннай і асветніцкай дзейнасцю сястрынства, якое створана пры храме.

У межах міжнароднага фестывалю «Эстафета дабыні – 2022» наведалі **Лютэранскую царкву Святога Іаана**. Экскурсантаў даведаліся, як з’явіліся лютэране, хто такі Марцін Лютэр, што такое рэфармацыя. Напрыканцы паслухалі арганную музыку ў

выкананні выкладчыка Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжа, арганіста Лютэранскай царквы Вера Латышавай.

Для вучняў Спецыяльнай школы г. Гродна бібліятэкары арганізавалі экскурсію ў **Свята-Пакроўскі кафедральны сабор**. Падлеткі даведаліся пра гісторыю будаўніцтва храма і асаблівасці стылю. Старшы званар сабора Ю.В. Мінчанка расказала пра галоўныя святыні царквы:

грабніца з часціцай мошчаў святога немаўля Гаўрыіла Беластоцкага, абраз свяціцеля Мікалая Цудатворца і Казанская ікона Прасвятой Багародзіцы. У цэнтральным нефе экскурсантаў ўбачылі копію крыжа Еўфрасінні Полацкай. Напрыканцы даведаліся падрабязней аб скульптуры У.І. Панцялеева «Пакроў Прасвятой Багародзіцы».

Супрацоўнікі бібліятэкі № 5 зрабілі значны ўнёсак у духоўна-маральнае выхаванне дзяцей, падлеткаў і моладзі на традыцыях праваслаўя. Бібліятэкары надалей працягнуць працу, накіраваную на папулярызацыю праваслаўнай культуры, прыцягненне да чытання хрысціянскай літаратуры.

Метадычны дапаможнік

ДАРОГА ДА ХРАМА:

**бібліятэка-філіял № 5 і духоўна-маральнае выхаванне
дзяцей і моладзі**

Укладальнік

Рубель Алена Станіславаўна

Рэдактар

Наземцава Наталля Юр'еўна